

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausunto hallituksen esityksestä kausityölain muuttamiseksi

Yleistä

Sisäministeriö toteaa, että kausityöntekijöiden merkitys on huomattava erityisesti maatalouden alalla. Esityksestä ei lainkaan ilmene, että lain keskeisiin säännöksiin vaikuttaneen kausityödirektiivin tärkeimpänä tavoitteena oli suojella hyvin haavoittuvassa asemassa olevia kausityöntekijöitä laajamittaisilta väärinkäytöksiltä, joita Euroopan unionin alueella oli ilmennyt. Lisäksi esitystä tulisi täydentää arviolla säännösten suhteesta kausityödirektiiviin.

Hallituksen esityksestä tulisi selkeästi käydä ilmi, mikä on nykytila eli voimassa oleva lainsäädäntö ja miten sitä käytännössä sovelletaan. Edelleen on kuvattava, miten se ehdotusten johdosta muuttuu ja miten ehdotusten odotetaan käytännössä vaikuttavan.

Eduskunnan on ehdotettavista normeista ja niiden perusteluista saatava selvyys, miten käytännössä on jatkossa tarkoitus toimia, miten lain noudattamista on tarkoitus valvoa käytännössä ja miten ehdotettava sääntely tämän mahdollistaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön johtama lupamenettelyjen yksinkertaistamista koskeva hanke käsittää myös tavoitteen vähentää käytettäviä lomakkeita. Tässä arvioitava esitys sisältää ehdotuksen uudesta työnantajan vaihtamista koskevasta menettelystä, jota ei voida toteuttaa olemassaolevilla lomakkeilla. Esitykseen sisältyy ehdotus työnantajan vaihtamista koskevasta oikeudesta ja siitä annettavasta todistuksesta tai luvasta. Esityksen käytännön vaikutukset näyttäisivät olevan ristiriidassa lupamenettelyjen yksinkertaistamista koskevan hankkeen tavoitteiden kanssa.

Ehdotuksen vaikutukset on arvioitu luettelemalla näkemyksiä, joita ei käytännössä perustella lainkaan. Esimerkiksi maatalouden ja matkailualan todetaan jatkossa saavan ulkomaalaista työvoimaa nykyistä nopeammin ja joustavammin ja tämä puolestaan lisäisi elinkeinon kasvumahdollisuuksia. Arvion voi päätellä viittaavan kausityöntekijöiden maahanpaluun helpottamiseen. Päätelmä on rohkea. Maahanpaluusäännös koskee ainoastaan entisen työntekijän palaamista uudelleen saman työnantajan palvelukseen eikä sillä helpoteta kausityövoiman saamista yleisemmin. Samassa yhteydessä todetaan, että esityksen ei arvioida vaikuttavan Suomeen tulevien kausityöntekijöiden määrään. Ehdotettujen säännösten, niiden yksityiskohtaisten perustelujen ja esityksen yleisperustelujen vaikutusarvioineen tulisi muodostaa yhtenäinen kokonaisuus.

Yleisperustelujen kansainvälistä vertailua koskeva osa sisältää lyhyen katsauksen eri jäsenvaltioiden tavoista panna kausityödirektiivi täytäntöön. Vertailu ei koske esitettäviä säännöksiä. Työnantajan vaihtaminen, maahanpaluun helpottaminen ja työnantajaan kohdistettavat seuraamukset ovat

kaikki elementtejä, joihin jokaisen direktiiviä soveltavan jäsenvaltion on tullut ottaa kantaa riippumatta tavasta, jolla direktiivi on pantu täytäntöön. Kansainvälisen vertailumateriaalin saaminen olisi tämän vuoksi ollut puhtaasti kansallista lainsäädäntöhanketta helpompaa ja täsmällisempää.

Kausityödirektiivi sisältää säännökset jokaisesta kausityölaissa muutettavaksi esitettävästä kohdasta. Direktiivin säännökset ja niiden kansalliselle lainsäädännölle asettamat rajat tulisi kuvata ja arvioida esityksen perusteluissa niin yksityiskohtaisesti, että esitettävien säännösten direktiivin mukaisuus olisi pääteltävissä suoraan esityksestä. Direktiiviin on perusteluissa viitattu ainoastaan toteamalla, että direktiivin joitakin kansalliselle lainsäädännölle sallimia mahdollisuuksia ei ole hyödynnetty.

Maahanpaluun helpottamista koskeva säännös vaikuttaa olevan ristiriidassa kausityödirektiivin, viisumisäännösten, Schengenin rajasäännösten ja ulkomaalaislain maahantuloa koskevien yleissäännösten kanssa.

Esityksen sisältämät muutosehdotukset

8 § Työnantajan yhteistyövelvoite

Uudessa säännöksessä esitetään, että työnantaja voisi antaa useaa työntekijää koskevat työsuhteen ehtoja koskevat tiedot samalla lomakkeella, jos ehdot ovat samat. Esityksessä ei arvioida, olisiko muutos voitu toteuttaa muuttamalla käytettävää tietojärjestelmää tai lomakkeita tarvitsematta muuttaa lakia. Työryhmävalmistelun yhteydessä on tuotu esiin, että kuvattu ongelma johtuisi sähköisistä lomakkeista. Toisaalta on tiedossa, että osa maahanmuuttoviraston asiakkaista maatalouden alalla haluaa edelleen toimittaa lomakkeensa paperisina. Tehokkain kannuste siirtyä sähköiseen asiointiin olisi siihen liittyvä nopea prosessi. Esitetty muutos vaarantaa laajamittaisen siirtymisen kohti asiakkaiden keskeisintä toivetta nopeista käsittelyajoista.

11 § Kausityöoleskeluluvan myöntäminen

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että kausityöhön oikeuttavan luvan voimassaoloaika alkaisi kausityöntekijän maahantulohetkestä. Aikaa ei voimassaolevan säännöksen tapaan määriteltäisi päätöksessä, jolla lupa myönnetään. Säännöksen perusteluiden todetaan ilmenevän 6 §:n yhteydessä esitetystä. Viitattua pykälää perusteluineen ei sisälly esitykseen. Ilmeisesti tämän vuoksi esityksessä ei lainkaan kuvata luvan voimaantumiseen liittyvää prosessia. Ehdotuksesta ei ilmene, kuinka muutos käytännössä toteutettaisiin, ei esitetyn muutoksen suhdetta muuhun lupajärjestelmään eikä direktiivin edellyttämään kaiken kattavaan sairausvakuutukseen, joka on Suomessa kytetty työsuhteen alkamishetkeen.

Direktiivi edellyttää, että kausityöntekijällä on kaikki riskit kattava sairausvakuutus maahantulohetkestä alkaen. Ehdotuksen suhdetta tähän vaatimukseen ei muutosesityksessä arvioida.

Ehdotus merkitsee huomattavaa poikkeusta aiemmin viitatussa lupajärjestelmän yksinkertaistamista koskevasta tavoitteesta.

17a § Työnantajan vaihtaminen

Työnantajan vaihtamista koskeva säännös tulisi muotoilla uudestaan loogiseksi kokonaisuudeksi. Siitä tulisi ilmetä, mitä työntekijältä ja työnantajalta luvan saamiseksi edellytetään ja missä muodossa uuden työnantajan lisääminen voimassaolevaan lupaan tai uuden luvan myöntäminen tapahtuu. Esitetty säännös ja sen yksityiskohtaiset sekä esityksen yleisperustelut ovat keskenään ristiriitaiset, riittämättömät ja epäselvät. Säännös on seuraava:

17 a §

Työnantajan lisääminen kausityöhön oikeuttavaan lupaan

Maahanmuuttovirasto lisää voimassa olevaan kausityöhön oikeuttavaan lupaan uuden työnantajan, joka sitoutuu 8 §:ssä säädettyihin edellytyksiin. Työskentelyoikeus uuden työnantajan palveluksessa alkaa hakemuksen vireille tullessa. Hakemus jätetään Maahanmuuttovirastolle.

Esityksen perusteluissa todetaan, että työnantajan vaihtaminen helpottuu. Helpottamisen hakijaa tai uutta työnantajaa koskevat käytännön vaikutukset jäävät esityksessä kuvaamatta. Yleisperusteluissa todetaan, että kausityöntekijän ei tarvitsisi tehdä hakemusta uudesta luvasta vaihtaessaan työnantajaa. Kausityöntekijän on esitetyn säännöksen mukaan tehtävä uutta lupaa koskevan hakemuksen sijasta hakemus työnantajan vaihtamiseksi. Työnantajan tulee puolestaan toimittaa selvitys työehdoista ja vakuutus niiden noudattamisesta aivan kuten kausityölain voimassaolevassa säännöksessä. Prosessin lopputuloksena hakija saa yleisperustelujen mukaan todistuksen jatkaa työtä vanhalla luvalla tai esitetyn säännöksen mukaan ilmeisesti uuden luvan ja oikeuden jatkaa työtä uuden työnantajan palveluksessa.

Työnantajan vaihtamista koskeva menettely vaikuttaa hakemuksen nimeä lukuun ottamatta vastaavan voimassaolevaa säännöstä. Voimassaolevan ja uuden prosessin kuvauksen ja muutosta koskevan vaikutusarvion puuttuessa ei ole mahdollista arvioida menettelyn hallinnollista kuormaa vähentävää vaikutusta.

Esityksen yleisperusteluissa todetaan, että maahanmuuttovirasto antaa työnantajan vaihtamisoi-keudesta todistuksen. Esityksen 17a §:n säännöksen mukaan maahanmuuttovirasto lisää lupaan uuden työnantajan. Viitattu lupa on kausityötodistus (muodoltaan tuloste), kausityöviisumi (muodoltaan tarra) tai kausityöoleskelupa (muodoltaan oleskelulupakortti). Esityksessä jää avoimeksi prosessikuvauksen lisäksi sen lopputuloksena myönnettävän luvan tai todistuksen tarkempi luonne. Myönnettävän todistuksen laadun tulisi ilmetä esitettävästä pykälästä, ei yleisperusteluista.

18 § Maahanpaluun helpottaminen

Ehdotettuun säännökseen, sen perusteluihin tai mihinkään muuhunkaan kohtaan esityksessä ei sisälly kuvausta, josta ilmenisi, millainen lupa hakijalle myönnetään, mikä sen voimassaolo on ja mikä on alkuperäisen maahantuloon oikeuttavan luvan suhde myöhempään ilmoitusperusteiseen maahantuloon.

Kausityöhön oikeuttava lupa myönnetään yhtä kausityökautta varten enintään 9 kuukauden ajaksi. Sen jälkeen luvan voimassaolo päättyy. Kausityöviisumi ja kausityöoleskelulupa yhdessä voimassaolevan matkustusasiakirjan kanssa antavat oikeuden tulla ja oleskella maassa. Esitetyn säännöksen mukaan hakija ilmeisesti tekisi paluuta koskevan ilmoituksen maahanmuuttovirastolle ja työnantaja antaisi työehtoja koskevan vakuutuksen. Näin syntyisi oikeus tehdä työtä.

Esitetty säännös tai sen perustelut eivät sisällä elementtiä, josta ilmenisi, kuinka henkilö pääsisi Suomeen tai kauttakulkua vaativissa tilanteissa Schengen-alueelle. EU:n ulkorajan ylittäminen edellyttää Schengenin rajasäännösten mukaisten vaatimusten täyttymistä.

Alkuperäinen tässä muutettavaksi esitettävä säännös sisälsi poikkeuksen, jonka mukaan hakijan ei maahanpaluuta koskevan hakemuksensa yhteydessä tarvitsisi esittää todisteita asianmukaisesta majoituksesta. Esitetystä pykälästä yhteys kausityöhön oikeuttavaa lupaa koskevaan hakemukseen on katkaistu. Siitä ei ilmene, kuinka paluuoikeuden saanut henkilö pääsisi maahan.

Lausunto

SM2031530

09.11.2020

00.02.04

SMDno-2020-2225

20 § Työnantajaan kohdistettavat seuraamukset

Pidättäytymispäätöksen keston rajaaminen vain kuuteen kuukauteen saattaa vaikuttaa sen tehoon. Käytännössä seuraamuksen kohteeksi joutuva työnantaja voi saada kausityöntekijöitä palvelukseensa jo seuraavana sesonkina, vaikka olisi rikkonut velvollisuuksiaan edellisenä.

Osastopäällikkö, ylijohaja   Minna Hulkkonen

Neuvotteleva virkamies   Harri Sivula

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 09.11.2020 klo 18:50. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Ministeri Ohisalo, valtiosihteeri Parviainen, erityisavustajat

Tiedoksi

Kansliapäällikkö Pimiä